

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 27.11.2013 r.
COM(2013) 824 final

2013/0409 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie tymczasowej pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych, którzy
zostali pozbawieni wolności, oraz w sprawie pomocy prawnej w ramach postępowania
dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania**

{SWD(2013) 476 final}

{SWD(2013) 477 final}

{SWD(2013) 499 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

1. Celem niniejszego wniosku w sprawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady jest ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących prawa do tymczasowej pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym w czasie pozbawienia wolności oraz prawa do tymczasowej pomocy prawnej i pomocy prawnej dla osób objętych postępowaniem na mocy decyzji ramowej 2002/584/WSiSW w sprawie europejskiego nakazu aresztowania („osoby podlegające nakazowi”).
2. W programie sztokholmskim¹ położono szczególny nacisk na wzmocnienie praw jednostek w postępowaniu karnym. W pkt 2.4 programu Rada Europejska wezwała Komisję do przedstawienia wniosków określających stopniowe podejście mające na celu wzmocnienie praw podejrzanych i oskarżonych przez ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących praw do rzetelnego procesu sądowego. Środki te dotyczą odrębnych praw procesowych dla podejrzanych lub oskarżonych, które zarówno państwa członkowskie, jak i zainteresowane strony zidentyfikowały jako wymagające wzmocnienia przez podjęcie działania na szczeblu UE, w związku z czym należy je uznawać za niezbędną część składową całości.
3. Dotychczas przyjęto trzy środki: dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym² w październiku 2010 r., dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym w maju 2012 r.³ oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności w październiku 2013 r.⁴. Środki dotyczące ochrony osób wymagających szczególnego traktowania, będących podejrzanymi lub oskarżonymi w postępowaniu karnym, przedstawia się jako pakiet obejmujący niniejszy wniosek wraz z dyrektywą w sprawie wzmocnienia określonych aspektów domniemania niewinności i prawa do obecności na rozprawie w postępowaniu karnym, które stanowią część podstawowych zasad prawa do rzetelnego procesu sądowego.
4. Podobnie jak poprzednie środki, niniejszy wniosek ma na celu poprawę praw podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym. Istnienie wspólnych norm minimalnych dotyczących tych praw powinno zwiększyć wzajemne zaufanie między organami sądowymi, a co za tym idzie ułatwić stosowanie zasady wzajemnego uznawania. Osiągnięcie pewnego stopnia zgodności przepisów państw

¹ Dz.U. C 115 z 4.5.2010, s. 1.

² Dyrektywa 2010/64/UE w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. L 280 z 26.10.2010, s. 1).

³ Dyrektywa 2012/13/UE w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. L 142 z 1.6.2012, s. 1).

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U. L 294 z 6.11.2013, s. 1).

członkowskich ma kluczowe znaczenie dla poprawy współpracy wymiarów sprawiedliwości w UE.

5. Podstawą niniejszego wniosku jest art. 82 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Artykuł ten stanowi, że „[w] zakresie niezbędnym dla ułatwienia wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracy policyjnej i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym, Parlament Europejski i Rada, stanowiąc w drodze dyrektyw zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, mogą ustanawiać normy minimalne. Normy takie uwzględniają różnice między tradycjami i systemami prawnymi państw członkowskich.

„Dotyczą one:

a) wzajemnego dopuszczania dowodów między państwami członkowskimi;

b) praw jednostek w postępowaniu karnym;

c) praw ofiar przestępstw;

d)[...]”.

6. Niniejszy wniosek jest ściśle powiązany z dyrektywą 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata i ma przyczynić się do umożliwienia skutecznego korzystania z prawa dostępu do adwokata, określonego we wspomnianej dyrektywie, na wczesnych etapach postępowania przez podejrzanych lub oskarżonych pozbawionych wolności oraz do zagwarantowania osobom podlegającym nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania dostępu do pomocy prawnej, tak aby zapewnić prawo dostępu do adwokata zarówno w państwie członkowskim wykonującym nakaz, jak i w państwie członkowskim wydającym nakaz („prawo do podwójnej obrony”).
7. Komisja przedstawia zrównoważony pakiet środków, w którym uwzględnia różnice między tradycjami i systemami prawnymi państw członkowskich, jak określono w art. 82 ust. 2 TFUE, oraz podejmuje działania niezbędne do pogłębienia wzajemnego zaufania przy jednoczesnym poszanowaniu zasady proporcjonalności (art. 5 TUE). Przeprowadzono dokładną ocenę tego, czy należy podjąć działania na szczeblu UE, a jeżeli tak, to na jakim szczeblu i w jakiej formie. Konieczność zachowania ostrożności jest szczególnie wyraźna w okresie konsolidacji budżetowej, gdy należy starannie rozważać wpływ na koszty.
8. Uznano, że aspekty dotyczące pomocy prawnej w postępowaniu karnym, których dotyczy niniejsza dyrektywa, są szczególnie istotne dla uzupełnienia i zapewnienia skuteczności praw przewidzianych w dyrektywie w sprawie dostępu do adwokata oraz zwiększenia wzajemnego zaufania między systemami sądownictwa karnego.
9. Prawo do pomocy prawnej w postępowaniu karnym jest zapisane w art. 47 ust. 3 Karty i w art. 6 ust. 3 lit. c) EKPC. Prawo to jest również uznane w art. 14 ust. 3 lit. d) MPPOiP. Podstawowe zasady, na których powinien się opierać system pomocy prawnej, są określone w Zasadach i wytycznych dotyczących dostępu do pomocy prawnej w sprawach karnych przyjętych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 20 grudnia 2012 r.
10. Podejrzani lub oskarżeni, zwłaszcza jeśli zostali pozbawieni wolności, znajdują się w najtrudniejszej sytuacji i najbardziej potrzebują pomocy prawnej udzielanej przez adwokata właśnie na wczesnym etapie postępowania. Dlatego też w dyrektywie ustanawia się przepisy dotyczące tak zwanej „tymczasowej pomocy prawnej”, która

wnosi znaczną wartość dodaną i zwiększa wzajemne zaufanie między systemami sądownictwa karnego⁵.

11. Ponadto wydaje się, że chociaż wszystkie państwa członkowskie zapewniają podejrzanym i oskarżonym dostęp do pomocy prawnej w postępowaniu karnym, osoby podlegające nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania nie zawsze mają dostęp do pomocy prawnej w państwach członkowskich. Stanowi to przeszkodę w korzystaniu z prawa określonego w dyrektywie w sprawie dostępu do adwokata, tj. dostępu do adwokata zarówno w państwie członkowskim wykonującym nakaz, jak i w państwie członkowskim wydającym nakaz. Co więcej, zakres stosowania praw określonych w art. 6 EKPC, w tym prawa do pomocy prawnej, nie rozszerza się na postępowanie ekstradycyjne. Dlatego też, aby zwiększyć wzajemne zaufanie i zapewnić skuteczność prawa do podwójnej obrony w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, w dyrektywie nakłada się na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia dostępu do pomocy prawnej w zakresie wykraczającym poza tymczasową pomoc prawną, ponieważ osoby podlegające nakazowi nie zawsze są pozbawione wolności.
12. Niniejszy środek przedstawia się wraz z towarzyszącym mu zaleceniem Komisji w sprawie prawa do pomocy prawnej przysługującego podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu karnym. Celem zalecenia jest osiągnięcie pewnej zbieżności pod względem oceny kwalifikowalności pomocy prawnej w państwach członkowskich, jak również zachęcenie państw członkowskich do podjęcia działań zmierzających do poprawy jakości i skuteczności usług w zakresie pomocy prawnej oraz administracji.
13. Niniejszy wniosek przyczyni się także do wzmocnienia gwarancji prawnych, które chronią jednostki zaangażowane w postępowanie prowadzone przez Prokuraturę Europejską. W przedstawionym niedawno wniosku w sprawie rozporządzenia Rady⁶ wyjaśnia się, że podejrzanemu przysługują wszystkie prawa przyznane na mocy prawodawstwa UE, jak również inne prawa wynikające bezpośrednio z Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, które należy stosować zgodnie z mającym zastosowanie prawem krajowym. Zasada ta odnosi się wyraźnie do prawa do pomocy prawnej, zaś dzięki wprowadzeniu wzmocnionych norm dotyczących pomocy prawnej, w niniejszym wniosku zwiększone zostają także gwarancje procesowe mające zastosowanie do postępowania prowadzonego przez Prokuraturę Europejską.
14. Prawo do skutecznego środka prawnego, prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do obrony są określone w art. 47 i 48 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”) i art. 6 europejskiej konwencji praw człowieka („EKPC”). Prawo do pomocy prawnej, tj. do korzystania z pomocy adwokata w postępowaniu karnym częściowo lub całkowicie bezpłatnie, jest wyraźnie uznawane za integralną część prawa do rzetelnego procesu sądowego i praw do obrony. Artykuł 47 ust. 3 Karty stanowi, że „pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości”. Artykuł 6 ust. 3 lit. c) EKPC stanowi, że każdy oskarżony o popełnienie przestępstwa ma prawo do „bronienia się osobiście lub przez ustanowionego przez siebie obrońcę, a jeśli nie ma

⁵ Wczesna interwencja może także pomóc ograniczyć stosowanie tymczasowego aresztowania (po wprowadzeniu podobnych programów we Francji i Belgii liczba przypadków tymczasowego aresztowania spadła o odpowiednio 30 % i 20 %).

⁶ Wniosek dotyczący rozporządzenia Rady w sprawie ustanowienia Prokuratury Europejskiej, COM (2013) 534 final z 17.7.2013.

wystarczających środków na pokrycie kosztów obrony, do bezpłatnego korzystania z pomocy obrońcy wyznaczonego z urzędu, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości”. Skuteczny dostęp do zastępstwa prawnego ma podstawowe znaczenie dla zapewnienia poszanowania zasady domniemania niewinności i prawa do obrony, określonych w art. 48 Karty.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI ORAZ OCENY SKUTKÓW

15. W marcu 2009 r. zorganizowano dwudniowe spotkanie ekspertów dotyczące praw procesowych, w tym prawa do pomocy prawnej. W dniu 3 czerwca 2013 r. odbyło się spotkanie ekspertów, na którym skonsultowano się ze wszystkimi zainteresowanymi państwami członkowskimi. Państwa członkowskie już wcześniej, tj. na posiedzeniu Rady w czerwcu 2012 r., wezwały Komisję do jak najszybszego przedstawienia wniosku ustawodawczego w sprawie pomocy prawnej⁷. W głosowaniu orientacyjnym nad dyrektywą w sprawie dostępu do adwokata, które odbyło się dnia 12 lipca 2012 r., Parlament Europejski wezwał Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie pomocy prawnej.
16. W grudniu 2011 r. prezydencja polska we współpracy z Komisją Europejską, Radą Izb Adwokackich i Stowarzyszeń Prawniczych Unii Europejskiej (CCBE) oraz Akademią Prawa Europejskiego (ERA) zorganizowała dwudniową konferencję na temat pomocy prawnej w sprawach karnych. Konferencja dała możliwość wymiany opinii i doświadczeń ekspertom z różnych dziedzin, między innymi prawnikom praktykom, sędziom, prokuratorom, pracownikom naukowym, przedstawicielom organów UE, organizacjom pozarządowym oraz Radzie Europy, w celu przeanalizowania kwestii problematycznych i możliwej treści przyszłego środka.
17. Wielokrotnie konsultowano się z zainteresowanymi stronami. Komisja nawiązała stałe, dwustronne kontakty z wieloma organizacjami pozarządowymi i innymi zainteresowanymi stronami, a szereg organizacji pozarządowych przekazało Komisji uwagi na temat przyszłych środków⁸.
18. W kontekście badania na potrzeby oceny skutków przeprowadzono szereg działań informacyjnych z ministerstwami sprawiedliwości państw członkowskich, zainteresowanymi organizacjami w państwach członkowskich, izbami adwokackimi i radami ds. pomocy prawnej. Odbyły się szczegółowe rozmowy z adwokatami należącymi do izb adwokackich, przedstawicielami zainteresowanych organizacji i ministerstw sprawiedliwości we wszystkich państwach członkowskich. Ponadto w wielu państwach członkowskich zorganizowano grupy dyskusyjne z udziałem przedstawicieli ministerstw sprawiedliwości, izb adwokackich, pracowników naukowych, pracowników wymiaru sprawiedliwości i zainteresowanych organizacji. Przeprowadzono również konsultacje internetowe dla podmiotów udzielających pomocy prawnej w państwach członkowskich.

⁷ W odpowiedzi Komisja złożyła następującą deklarację: „Zamiarem Komisji jest przedstawienie, na podstawie pogłębionej analizy różnych systemów krajowych oraz ich wpływu finansowego, wniosku dotyczącego instrumentu prawnego w sprawie pomocy prawnej w 2013 r., zgodnie z harmonogramem działań mających na celu wzmocnienie praw procesowych podejrzanych i oskarżonych w postępowaniu karnym”.

⁸ Zob. także *The practical operation of legal aid in the EU*, Fair Trials International, czerwiec 2012 r.; *Compliance of Legal Aid systems with the European Convention on Human Rights in seven jurisdictions* dotyczące Anglii i Walii, Bułgarii, Grecji, Irlandii, Litwy, Niemiec oraz Republiki Czeskiej; sprawozdanie sporządzone przez Justitia Network, kwiecień 2013 r.; podstawy pomocy prawnej opracowane przez ECBA, maj 2013 r.; zalecenia CCBE w sprawie pomocy prawnej.

19. W celu zapewnienia solidnych podstaw wniosku Komisja przeprowadziła ocenę skutków. Sprawozdanie z oceny skutków jest dostępne na stronie internetowej <http://ec.europa.eu/governance>.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

Artykuł 1 – Przedmiot

20. Celem dyrektywy jest zapewnienie podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu karnym, którzy zostali pozbawieni wolności, oraz osobom objętym postępowaniem dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania dostępu do pomocy prawnej, tak aby mogli oni skutecznie korzystać z przysługującego im prawa dostępu do adwokata, jak określono w dyrektywie w sprawie prawa dostępu do adwokata.

Artykuł 2 – Zakres stosowania

21. Dyrektywa ma zastosowanie do podejrzanych lub oskarżonych, którzy zostali pozbawieni wolności. Stosuje się ją od chwili pozbawienia wolności, tj. od momentu zatrzymania w areszcie policyjnym lub innym, co obejmuje także okres przed formalnym postawieniem zarzutów i aresztowaniem. Jest to zgodne z orzecznictwem ETPC na mocy art. 5 ust. 1 EKPC.
22. Dyrektywa ma także zastosowanie do osób podlegających nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania. W takich sytuacjach dyrektywę stosuje się od momentu aresztowania w państwie członkowskim wykonującym nakaz do czasu wydania osoby lub, w przypadku niewydania osoby, do czasu uprawomocnienia się decyzji o wydaniu.

Artykuł 3 – Definicje

23. Pomoc prawna oznacza finansowanie i wsparcie ze strony państwa członkowskiego zapewniające skuteczne korzystanie z prawa dostępu do adwokata. Wsparcie takie powinno obejmować koszty obrony, takie jak koszty adwokackie, oraz inne koszty postępowania, takie jak opłaty sądowe.
24. Tymczasowa pomoc prawna oznacza pomoc prawną dla osoby pozbawionej wolności do czasu podjęcia decyzji w sprawie pomocy prawnej.

Artykuł 4 – Dostęp do tymczasowej pomocy prawnej

25. Na początkowych etapach postępowania podejrzani lub oskarżeni znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji, dlatego też dostęp do adwokata jest niezwykle istotny, aby chronić prawa do rzetelnego procesu sądowego, między innymi prawo do nieobciążania siebie winą⁹. W art. 6 EKPC wymaga się, aby podejrzany z zasady miał dostęp do pomocy prawnej od chwili zatrzymania lub tymczasowego aresztowania oraz aby taka pomoc, w razie konieczności, była wyznaczona z urzędu¹⁰.
26. Na mocy dyrektywy w sprawie dostępu do adwokata podejrzanym lub oskarżonym przysługuje prawo dostępu do adwokata, między innymi niezwłocznie po pozbawieniu ich wolności i przed jakimkolwiek przesłuchaniem. Aby podejrzani lub oskarżeni, którzy zostali pozbawieni wolności, byli w stanie skutecznie skorzystać z prawa dostępu do adwokata na wczesnych etapach postępowania, nie powinni być zmuszeni do oczekiwania na dostęp do adwokata aż do czasu rozpatrzenia wniosku o

⁹ Wyrok ETPC, wielka izba, z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie *Salduz przeciwko Turcji*.

¹⁰ Wyrok z dnia 13 października 2009 r. w sprawie 7377/03 *Dayanan przeciwko Turcji*, pkt 30–32.

pomoc prawną i przeprowadzenia oceny kryteriów kwalifikowalności do otrzymania pomocy prawnej, procedury te mogą być bowiem długotrwałe. Państwa członkowskie powinny zatem zapewnić możliwość dostępu do tymczasowej pomocy prawnej niezwłocznie po pozbawieniu wolności i przed jakimkolwiek przesłuchaniem.

27. W tym celu państwa członkowskie powinny wdrożyć procedury lub mechanizmy, na przykład systemy wyznaczania adwokata z urzędu czy usługi w zakresie obrony doraźnej, umożliwiające interwencję w krótkim terminie na posterunkach policji lub w aresztach, tak aby prawo do uzyskania tymczasowej pomocy prawnej i dostępu do adwokata niezwłocznie po pozbawieniu wolności i przed jakimkolwiek przesłuchaniem stało się wykonalne i skuteczne.
28. Prawo dostępu do adwokata pociąga za sobą szereg praw przysługujących podejrzanym lub oskarżonym, jak określono w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata, takich jak prawo do spotykania się na osobności i porozumiewania się z adwokatem, prawo do obecności i skutecznego udziału adwokata w czasie przesłuchiwanego podejrzanego lub oskarżonego oraz prawo do obecności adwokata podczas określonych czynności dowodowych. Państwa członkowskie mogą wprowadzać praktyczne rozwiązania dotyczące korzystania z prawa dostępu do adwokata, na przykład w odniesieniu do czasu trwania i częstotliwości porozumiewania się z adwokatem, mogą zatem istnieć określone ograniczenia dotyczące korzystania z tego prawa, pod warunkiem że nie będzie to naruszało jego istoty. Prawo do tymczasowej pomocy prawnej musi zostać zapewnione w zakresie, jaki jest niezbędny, aby umożliwić skuteczne korzystanie z prawa dostępu do adwokata, a wszelkie ograniczenia nie mogą uniemożliwiać podejrzanym lub oskarżonym skutecznego korzystania z przysługujących im praw.
29. Prawo do tymczasowej pomocy prawnej powinno przysługiwać co najmniej do czasu wydania przez właściwy organ ostatecznej decyzji dotyczącej tego, czy podejrzany lub oskarżony kwalifikuje się do pomocy prawnej i może z niej skorzystać. W przypadku całkowitego lub częściowego odrzucenia wniosku o pomoc prawną prawo do tymczasowej pomocy prawnej przestaje przysługiwać z chwilą uprawomocnienia się przedmiotowej decyzji i po wyczerpaniu uprawnień do odwołania się lub ponownego rozpoznania sprawy. Jeżeli wniosek o pomoc prawną zostanie przyjęty, prawo do tymczasowej pomocy prawnej przestaje przysługiwać po udzieleniu pomocy prawnej oraz, w stosownych przypadkach, po ustanowieniu adwokata udzielającego pomocy prawnej. W takich przypadkach państwa członkowskie zapewniają poszanowanie tej zasady również wówczas, gdy podejrzany lub oskarżony nie jest reprezentowany.
30. Prawo do tymczasowej pomocy prawnej ma również zastosowanie do osób podlegających nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, które zostały pozbawione wolności. Osoby takie powinny mieć prawo do skutecznej tymczasowej pomocy prawnej od chwili pozbawienia wolności w państwie członkowskim wykonującym nakaz przynajmniej do czasu rozpatrzenia wniosku o pomoc prawną przez właściwy organ i ustalenia kwalifikowalności oraz, w stosownych przypadkach, ustanowienia adwokata udzielającego pomocy prawnej.
31. Państwa członkowskie mogą określić w swoim prawie krajowym możliwość późniejszego odzyskania kosztów związanych z tymczasową pomocą prawną od podejrzanym lub oskarżonym lub od osób podlegających nakazowi, jeżeli zgodnie z ostateczną decyzją w sprawie wniosku o pomoc prawną dana osoba nie kwalifikuje

się lub tylko częściowo kwalifikuje się do uzyskania pomocy prawnej na mocy przepisów w zakresie pomocy prawnej danego państwa członkowskiego.

Artykuł 5 – Pomoc prawna dla osób podlegających nakazowi

32. Państwa członkowskie zapewniają, aby osoby podlegające nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania miały prawo dostępu do pomocy prawnej w państwie członkowskim wykonującym nakaz od momentu zatrzymania dokonanego na mocy europejskiego nakazu aresztowania do czasu ich wydania lub, w przypadku niewydania, do czasu uprawomocnienia się decyzji o wydaniu.
33. Aby zapewnić skuteczność prawa do ustanowienia adwokata w państwie członkowskim wydającym nakaz, który ma wspomagać adwokata w państwie członkowskim wykonującym nakaz, zgodnie z art. 10 dyrektywy 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata, państwa członkowskie zapewniają osobom podlegającym nakazowi, które korzystają z tego prawa dostępu do adwokata, prawo dostępu do pomocy prawnej w państwie członkowskim wydającym nakaz do celów postępowania dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania w państwie członkowskim wykonującym nakaz.
34. Prawo do pomocy prawnej w państwie członkowskim wykonującym nakaz i państwie członkowskim wydającym nakaz może być uzależnione od oceny środków finansowych osoby podlegającej nakazowi lub ustalenia, czy udzielenie pomocy prawnej leży w interesie wymiaru sprawiedliwości zgodnie z kryteriami kwalifikowalności mającymi zastosowanie w danym państwie członkowskim wykonującym lub wydającym nakaz.
35. W okresie poprzedzającym wydanie ostatecznej decyzji dotyczącej tego, czy osoba podlegająca nakazowi może skorzystać z pomocy prawnej w państwie członkowskim wykonującym nakaz, osoby podlegające nakazowi, które zostały pozbawione wolności, są jednak uprawnione do tymczasowej pomocy prawnej w państwie członkowskim wykonującym nakaz zgodnie z art. 3 niniejszej dyrektywy.

Artykuł 6 – Dostarczanie danych

36. Do celów monitorowania i oceny skuteczności i efektywności niniejszej dyrektywy konieczne jest, aby państwa członkowskie gromadziły wiarygodne dane w odniesieniu do korzystania z prawa do tymczasowej pomocy prawnej określonego w art. 3 oraz w odniesieniu do korzystania z prawa do pomocy prawnej przysługującego osobom podlegającym nakazowi określonego w art. 4.

Artykuł 7 – Klauzula o nieobniżaniu poziomu ochrony

37. Celem tego artykułu jest zagwarantowanie, że ustanowienie wspólnych norm minimalnych zgodnie z niniejszą dyrektywą nie będzie skutkowało obniżeniem istniejących, bardziej restrykcyjnych norm w niektórych państwach członkowskich oraz norm określonych w Karcie i w EKPC. Ponieważ w niniejszej dyrektywie ustanawia się normy minimalne, państwa członkowskie mogą wyznaczyć normy bardziej restrykcyjne niż te uzgodnione w niniejszej dyrektywie.

Artykuł 8 – Transpozycja

38. W tym artykule wymaga się, aby państwa członkowskie wdrożyły dyrektywę do dnia [18 miesięcy po jej opublikowaniu] i przekazały Komisji, w tym samym terminie, tekst przepisów transponujących ją do prawa krajowego.

Artykuł 9 – Wejście w życie

39. Artykuł ten stanowi, że dyrektywa wejdzie w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

5. ZASADA POMOCNICZOŚCI

40. Cel niniejszego wniosku nie może zostać osiągnięty w zadowalający sposób przez państwa członkowskie działające samodzielnie, ponieważ istnieją znaczne rozbieżności między prawem do tymczasowej pomocy prawnej przysługującym podejrzanym lub oskarżonym, którzy zostali pozbawieni wolności, a prawem do tymczasowej pomocy prawnej przysługującym osobom podlegającym nakazowi. Ponieważ celem niniejszego wniosku jest propagowanie wzajemnego zaufania, jedynie działania podjęte przez Unię Europejską pozwolą ustanowić spójne wspólne normy minimalne mające zastosowanie w całej Unii Europejskiej. Wniosek przyczyni się do zbliżenia przepisów państw członkowskich w zakresie tymczasowej pomocy prawnej w postępowaniu karnym i pomocy prawnej w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania. Wniosek jest zatem zgodny z zasadą pomocniczości.

6. ZASADA PROPORCJONALNOŚCI

41. Zgodnie z zasadą proporcjonalności niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia odpowiednich celów. Przeprowadzono dokładną ocenę tego, czy należy podjąć działania na szczeblu UE, a jeżeli tak, to na jakim szczeblu i w jakiej formie. Dyrektywa dotyczy jedynie tych aspektów pomocy prawnej w postępowaniu karnym, które zostały zidentyfikowane jako niezbędne dla uzupełnienia i zapewnienia skuteczności praw przewidzianych w dyrektywie w sprawie dostępu do adwokata oraz zwiększenia wzajemnego zaufania między systemami sądownictwa karnego. Komisja nie proponuje wprowadzenia w dyrektywie prawnie wiążących parametrów dotyczących badania kwalifikowalności ani parametrów dotyczących jakości. Kwestie te zostały omówione w zaleceniu Komisji, które stanowi uzupełnienie niniejszego wniosku.

7. WPLYW NA BUDŻET

Niniejszy wniosek nie ma wpływu na budżet UE.

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie tymczasowej pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych, którzy zostali pozbawieni wolności, oraz w sprawie pomocy prawnej w ramach postępowania dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2 lit. b),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Celem niniejszej dyrektywy jest zapewnienie skuteczności prawa dostępu do adwokata dzięki wsparciu udzielanemu przez państwa członkowskie osobom, które zostały pozbawione wolności, na wczesnych etapach postępowania karnego oraz osobom podlegającym nakazowi w procedurze wydawania osób na mocy decyzji ramowej 2002/584/WSiSW¹¹ („postępowanie dotyczące europejskiego nakazu aresztowania”).
- (2) Dzięki ustanowieniu norm minimalnych dotyczących ochrony praw procesowych podejrzanych lub oskarżonych niniejsza dyrektywa powinna zwiększyć zaufanie państwa członkowskiego do systemów sądownictwa karnego innych państw członkowskich, przyczyniając się tym samym do poprawy w zakresie wzajemnego uznawania orzeczeń w sprawach karnych,
- (3) W programie sztokholmskim¹² położono szczególny nacisk na wzmocnienie praw jednostek w postępowaniu karnym. W pkt 2.4 programu Rada Europejska wezwała Komisję do przedstawienia wniosków określających stopniowe podejście¹³ mające na celu wzmocnienie praw podejrzanych lub oskarżonych.
- (4) Dotychczas przyjęto trzy środki dotyczące praw procesowych w postępowaniu karnym, mianowicie dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE¹⁴,

¹¹ Decyzja ramowa Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. L 190 z 18.7.2002, s. 1).

¹² Dz.U. C 115 z 4.5.2010, s. 1.

¹³ Dz.U. C 291 z 4.12.2009, s. 1.

¹⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/64/UE z dnia 20 października 2010 r. w sprawie prawa do tłumaczenia ustnego i tłumaczenia pisemnego w postępowaniu karnym (Dz.U. L 280 z 26.10.2010, s. 1).

dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE¹⁵ oraz dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE¹⁶.

- (5) Pomoc prawna powinna obejmować koszty obrony i postępowania na rzecz podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym oraz osób podlegających nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania.
- (6) Zakres i treść prawa dostępu do adwokata określa się w dyrektywie 2013/48/UE. Podejrzany lub oskarżony w postępowaniu karnym powinien mieć prawo dostępu do adwokata od chwili poinformowania go przez właściwe organy, za pomocą oficjalnego powiadomienia lub w inny sposób, o tym, że jest podejrzany lub oskarżony o popełnienie przestępstwa, niezależnie od tego, czy został pozbawiony wolności. Prawo to ma zastosowanie do czasu zakończenia postępowania, przez co rozumie się ostateczne rozstrzygnięcie kwestii, czy podejrzany lub oskarżony popełnił przestępstwo, w tym w stosownych przypadkach wydanie wyroku skazującego i rozpatrzenie wszelkich środków odwoławczych.
- (7) Jednym z podstawowych elementów rzetelnego procesu sądowego, jak określił Europejski Trybunał Praw Człowieka („ETPC”), jest skuteczna obrona każdej osoby, której postawiono zarzut popełnienia przestępstwa, przez adwokata, w razie konieczności wyznaczonego z urzędu. Rzetelność postępowania karnego wymaga przyznania podejrzanemu dostępu do pomocy prawnej od chwili pozbawienia wolności.
- (8) Dyrektywa 2013/48/UE stanowi, że w przypadkach, w których podejrzani lub oskarżeni zostają pozbawieni wolności, państwa członkowskie powinny wprowadzić niezbędne rozwiązania, by zapewnić takim osobom możliwość skutecznego skorzystania z przysługującego im prawa dostępu do adwokata, chyba że takie osoby zrzekły się tego prawa.
- (9) Aby podejrzani lub oskarżeni, którzy zostali pozbawieni wolności, byli w stanie skutecznie skorzystać z prawa dostępu do adwokata na wczesnych etapach postępowania, nie powinni być zmuszeni do oczekiwania na dostęp do adwokata aż do czasu rozpatrzenia wniosku o pomoc prawną i przeprowadzenia oceny kryteriów kwalifikowalności do otrzymania pomocy prawnej. Państwa członkowskie powinny zatem zapewnić dostęp do skutecznej tymczasowej pomocy prawnej niezwłocznie po pozbawieniu wolności i przed jakimkolwiek przesłuchaniem; pomoc taka powinna być dostępna przynajmniej do czasu podjęcia przez właściwy organ decyzji w sprawie pomocy prawnej oraz, w przypadku całkowitego lub częściowego odrzucenia wniosku, do czasu uprawomocnienia się takiej decyzji lub, w przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku o pomoc prawną, do czasu ustanowienia adwokata przez właściwy organ.
- (10) Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby tymczasowa pomoc prawna była udzielana w niezbędnym zakresie i nie była ograniczona w sposób uniemożliwiający podejrzanym lub oskarżonym skuteczne korzystanie z prawa dostępu do adwokata określonego w szczególności w art. 3 ust. 3 dyrektywy 2013/48/UE.

¹⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/13/UE z dnia 22 maja 2012 r. w sprawie prawa do informacji w postępowaniu karnym (Dz.U. L 142 z 1.6.2012, s. 1).

¹⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/48/UE z dnia 22 października 2013 r. w sprawie prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym i w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania oraz w sprawie prawa do poinformowania osoby trzeciej o pozbawieniu wolności i prawa do porozumiewania się z osobami trzecimi i organami konsularnymi w czasie pozbawienia wolności (Dz.U. L 294 z 6.11.2013, s. 1).

- (11) Osoby podlegające nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, które zostały pozbawione wolności, powinny mieć prawo do tymczasowej pomocy prawnej w przypadku pozbawienia wolności w państwie członkowskim wykonującym nakaz, przynajmniej do czasu podjęcia przez właściwy organ decyzji w sprawie pomocy prawnej oraz, w przypadku całkowitego lub częściowego odrzucenia wniosku, do czasu uprawomocnienia się takiej decyzji lub, w przypadku pozytywnego rozpatrzenia wniosku o pomoc prawną, do czasu ustanowienia adwokata przez właściwy organ.
- (12) Państwa członkowskie powinny być w stanie zagwarantować, że koszty związane z tymczasową pomocą prawną dla podejrzanych lub oskarżonych pozbawionych wolności oraz koszty związane z tymczasową pomocą prawną dla osób podlegających nakazowi można odzyskać od tych osób, jeżeli późniejsza ocena ich prawa do pomocy prawnej wykaże, że nie spełniają one kryteriów niezbędnych do skorzystania z pomocy prawnej na mocy prawa krajowego.
- (13) Aby zapewnić osobom podlegającym nakazowi skuteczny dostęp do adwokata w państwie członkowskim wykonującym nakaz, państwa członkowskie powinny zapewnić takim osobom dostęp do pomocy prawnej do czasu ich wydania lub, w przypadku niewydania, do czasu uprawomocnienia się decyzji o wydaniu. Prawo do pomocy prawnej może być uzależnione od oceny środków finansowych osoby podlegającej nakazowi lub ustalenia, czy udzielenie pomocy prawnej leży w interesie wymiaru sprawiedliwości zgodnie z mającymi zastosowanie kryteriami kwalifikowalności w danym państwie członkowskim wykonującym nakaz.
- (14) Aby zapewnić osobom podlegającym nakazowi możliwość skutecznego korzystania z przysługującego im prawa do ustanowienia adwokata w państwie członkowskim wydającym nakaz, który ma wspomagać adwokata w państwie członkowskim wykonującym nakaz zgodnie z dyrektywą 2013/48/UE, państwo członkowskie wydające nakaz powinno zapewnić osobom podlegającym nakazowi dostęp do pomocy prawnej do celów postępowania dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania w państwie członkowskim wykonującym nakaz. Prawo to może być uzależnione od oceny środków finansowych osoby podlegającej nakazowi lub ustalenia, czy udzielenie pomocy prawnej leży w interesie wymiaru sprawiedliwości zgodnie z mającymi zastosowanie kryteriami kwalifikowalności w danym państwie członkowskim wydającym nakaz.
- (15) W niniejszej dyrektywie przewiduje się prawo do tymczasowej pomocy prawnej dla dzieci pozbawionych wolności oraz do pomocy prawnej dla dzieci podlegających nakazowi w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania.
- (16) Przy wykonywaniu niniejszej dyrektywy państwa członkowskie powinny zapewnić poszanowanie podstawowego prawa do pomocy prawnej, jak określono w art. 47 ust. 3 Karty i w art. 6 ust. 3 lit. c) EKPC, oraz powinny zapewnić dostęp do pomocy prawnej tym osobom, które nie posiadają wystarczających środków finansowych na pokrycie kosztów pomocy prawnej, w przypadku gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.
- (17) Państwa członkowskie powinny gromadzić dane przedstawiające sposób, w jaki korzystano z prawa do pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych oraz osób podlegających nakazowi. Państwa członkowskie powinny również gromadzić dane dotyczące liczby przypadków, w których udzielono tymczasowej pomocy prawnej podejrzanym lub oskarżonym pozbawionym wolności oraz osobom podlegającym nakazowi, a także dane dotyczące liczby przypadków, w których nie skorzystano z

tęgo prawa. Dane takie powinny obejmować liczbę wniosków o pomoc prawną w postępowaniu dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania, w przypadku gdy państwo członkowskie pełni funkcję państwa wydającego i wykonującego nakaz, oraz liczbę przypadków, w których wnioski rozpatrzono pozytywnie. Należy również gromadzić dane dotyczące kosztów udzielenia pomocy prawnej dla osób pozbawionych wolności i dla osób podlegających nakazowi.

- (18) Niniejsza dyrektywa powinna mieć zastosowanie do podejrzanych lub oskarżonych, niezależnie od ich statusu prawnego, obywatelstwa lub przynależności państwowej. Niniejsza dyrektywa potwierdza prawa podstawowe i zasady uznane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej i europejskiej konwencji praw człowieka, w tym zakaz tortur oraz niehumanitarnego i poniżającego traktowania, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawo do integralności osoby, prawa dziecka, integracji osób niepełnosprawnych, prawo do skutecznego środka odwoławczego i prawo do rzetelnego procesu sądowego, domniemanie niewinności i prawo do obrony. Niniejszą dyrektywę należy wykonywać zgodnie z tymi prawami i zasadami.
- (19) W niniejszej dyrektywie ustanawia się normy minimalne. Państwa członkowskie mogą rozszerzyć zakres praw określonych w niniejszej dyrektywie w celu zapewnienia wyższego poziomu ochrony. Taki wyższy poziom ochrony nie powinien stanowić przeszkody we wzajemnym uznawaniu orzeczeń sądowych, które te normy minimalne mają ułatwiać. Poziom ochrony nigdy nie powinien być niższy niż poziom wynikający z norm przewidzianych w Karcie lub EKPC, zgodnie z ich wykładnią zawartą w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości i ETPC.
- (20) Ponieważ cele niniejszej dyrektywy, mianowicie ustanowienie wspólnych norm minimalnych dotyczących prawa do pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast z uwagi na rozmiary tego środka możliwe jest lepsze ich osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (21) [Zgodnie z art. 3 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wspomniane państwa członkowskie notyfikowały życzenie uczestniczenia w przyjęciu i stosowaniu niniejszej dyrektywy] LUB [zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz nie naruszając przepisów art. 4 tego Protokołu, wymienione państwa członkowskie nie uczestniczą w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie są nią związane ani jej nie stosują]¹⁷.
- (22) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie jest nią związana ani jej nie stosuje,

¹⁷

Ostateczne brzmienie tego motywu dyrektywy będzie zależało od tego, jakie stanowisko przyjmą Zjednoczone Królestwo i Irlandia, zgodnie z postanowieniami Protokołu nr 21.

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

Przedmiot

1. W niniejszej dyrektywie ustanawia się normy minimalne dotyczące:
 - a) prawa do tymczasowej pomocy prawnej dla podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, którzy zostali pozbawieni wolności;
 - b) prawa do tymczasowej pomocy prawnej i do pomocy prawnej dla osób podlegających nakazowi objętych postępowaniem dotyczącym europejskiego nakazu aresztowania.
2. Niniejsza dyrektywa uzupełnia dyrektywę 2013/48/UE. Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie może być interpretowany jako ograniczający prawa określone w tej dyrektywie.

Artykuł 2

Zakres stosowania

Niniejsza dyrektywa ma zastosowanie do:

- a) podejrzanych lub oskarżonych w postępowaniu karnym, którzy zostali pozbawieni wolności i którzy mają prawo dostępu do adwokata na mocy dyrektywy 2013/48/UE;
- b) osób podlegających nakazowi.

Artykuł 3

Definicje

Do celów niniejszej dyrektywy zastosowanie mają następujące definicje:

- a) „pomoc prawna” oznacza finansowanie i wsparcie ze strony państwa członkowskiego zapewniające korzystanie z prawa dostępu do adwokata;
- b) „tymczasowa pomoc prawna” oznacza pomoc prawną dla osoby pozbawionej wolności do czasu podjęcia decyzji w sprawie pomocy prawnej;
- c) „osoba podlegająca nakazowi” oznacza osobę objętą europejskim nakazem aresztowania;
- d) „adwokat” oznacza każdą osobę, która zgodnie z prawem krajowym posiada stosowne kwalifikacje i uprawnienia – w tym uzyskane w drodze uznania przez uprawniony organ – do udzielania porad prawnych i pomocy prawnej podejrzanym lub oskarżonym.

Artykuł 4

Dostęp do tymczasowej pomocy prawnej

1. Państwa członkowskie zapewniają następującym osobom prawo do tymczasowej pomocy prawnej, o ile te osoby sobie tego życzą:
 - a) podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu karnym, którzy zostali pozbawieni wolności;
 - b) osobom podlegającym nakazowi, które zostały pozbawione wolności w państwie członkowskim wykonującym nakaz.

2. Tymczasową pomoc prawną przyznaje się niezwłocznie po pozbawieniu wolności i w każdym wypadku przed przesłuchaniem.
3. Tymczasowa pomoc prawna jest zapewniona do czasu podjęcia i uprawomocnienia się ostatecznej decyzji w sprawie pomocy prawnej lub, w przypadku gdy podejrzanym lub oskarżonym przyznano pomoc prawną, do czasu ustanowienia adwokata.
4. Państwa członkowskie zapewniają dostępność tymczasowej pomocy prawnej w zakresie niezbędnym do skutecznego skorzystania z prawa dostępu do adwokata określonego w dyrektywie 2013/48/UE w sprawie prawa dostępu do adwokata, w szczególności uwzględniając art. 3 ust. 3.
5. Państwa członkowskie powinny być w stanie zapewnić możliwość odzyskania kosztów związanych z tymczasową pomocą prawną od podejrzanych lub oskarżonych oraz od osób podlegających nakazowi, którzy nie spełniają kryteriów kwalifikowalności do otrzymania pomocy prawnej mających zastosowanie na mocy prawa krajowego.

Artykuł 5

Pomoc prawna dla osób podlegających nakazowi

1. Państwo członkowskie wykonujące nakaz zapewnia, aby osoby podlegające nakazowi miały prawo do pomocy prawnej od momentu zatrzymania dokonanego na mocy europejskiego nakazu aresztowania do czasu ich wydania lub, w przypadku niewydania, do czasu uprawomocnienia się decyzji o wydaniu.
2. Państwo członkowskie wydające nakaz zapewnia, aby osoby podlegające nakazowi, które korzystają z przysługującego im prawa do ustanowienia adwokata w państwie członkowskim wydającym nakaz, który ma wspomagać adwokata w państwie członkowskim wykonującym nakaz zgodnie z art. 10 dyrektywy 2013/48/UE, miały prawo do pomocy prawnej w tym państwie członkowskim do celów postępowania dotyczącego europejskiego nakazu aresztowania w państwie członkowskim wykonującym nakaz.
3. Prawo do pomocy prawnej, o którym mowa w ust. 1 i 2, może być uzależnione od oceny środków finansowych osoby podlegającej nakazowi lub ustalenia, czy udzielenie pomocy prawnej leży w interesie wymiaru sprawiedliwości zgodnie z mającymi zastosowanie kryteriami kwalifikowalności w danym państwie członkowskim wykonującym nakaz.

Artykuł 6

Dostarczanie danych

1. Państwa członkowskie gromadzą dane dotyczące sposobu wdrożenia praw określonych w art. 4 i 5.
2. Do dnia [36 miesięcy po opublikowaniu niniejszej dyrektywy] r., a następnie co dwa lata państwa członkowskie przesyłają takie dane Komisji.

Artykuł 7

Klauzula o nieobniżaniu poziomu ochrony

Żaden z przepisów niniejszej dyrektywy nie może być rozumiany jako ograniczający lub umniejszający prawa i gwarancje procesowe, które są zagwarantowane na mocy Karty praw

podstawowych Unii Europejskiej, europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności lub innych stosownych przepisów prawa międzynarodowego lub prawa któregośkolwiek z państw członkowskich zapewniającego wyższy poziom ochrony.

Artykuł 8

Transpozycja

1. Państwa członkowskie wprowadzają w życie przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy do dnia [18 miesięcy po jej opublikowaniu] r. Niezwłocznie powiadamiają o tym Komisję.
2. Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Metody dokonywania takiego odniesienia określone są przez państwa członkowskie.
3. Państwa członkowskie przekazują Komisji tekst przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 9

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Artykuł 10

Adresaci

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodniczący

W imieniu Rady
Przewodniczący